

УДК 330.342.146
JEL Classification J 430, Q 120

Личук Людмила
здобувач

Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
E-mail: lychuk@meta.ua

ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Анотація

Вступ. Одним з основних чинників стабілізації сільськогосподарської галузі є більш повне використання внутрішніх ресурсів, а саме трудових. Кадрове забезпечення села є ключовим завданням органів управління агропромисловим комплексом. В даний час складається складна ситуація з відтворенням трудових ресурсів у сталому розвитку сільських територій. Істотний вплив на них має демографічний стан суспільства, якість життя сільського населення, престижність праці, фінансове забезпечення аграрних навчальних закладів.

Методи. В основу дослідження розвитку трудового потенціалу покладено системний аналіз. Для вирішення визначених в статті наукових завдань використані різні методи, зокрема: загальнонаукові методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції – для теоретичного розкриття суті та характеру проблеми; абстрактно-логічний метод – для узагальнення існуючих підходів в контексті дослідження, графічний метод – для систематизації та візуалізації механізму стратегічного розвитку трудового потенціалу, елементи стратегічного аналізу, зокрема PEST-аналіз – для аналізу факторів зовнішнього середовища.

Результати. Встановлено, що процес формування та реалізації сільського трудового потенціалу необхідно розглядати з позиції динамічності, що знаходиться в процесі постійної зміни та розвитку. Виявлено, що динамічність обумовлена безперервністю процесів формування та використання трудового потенціалу, кількісні та якісні характеристики якого постійно змінюються. Встановлено, що ключові аспекти стратегічного управління повинні бути зорієнтовані на створення постійних умов вдосконалення трудових параметрів працівників відповідно до запропонованої концептуальної схеми розробки та реалізації стратегії управління розвитком трудового потенціалу.

Перспективи. Врахування взаємозв'язку управління персоналом та конкурентоспроможності підприємства дозволить підприємствам формувати нові конкурентні переваги, підвищувати ефективність використання трудового потенціалу та зміцнювати свою конкурентну позицію на ринку. Перспективним напрямом подальших досліджень є обґрунтування системи показників оцінки трудового потенціалу, яка б дала змогу об'єктивно оцінити можливості підприємства у сфері використання трудових ресурсів, а також цілеспрямовано керувати процесом залучення їх до виробничої діяльності.

Ключові слова: трудовий потенціал, стратегія, стратегічне управління трудовим потенціалом, персонал, трудові ресурси, стратегічний аналіз, PEST-аналіз.

Вступ.

Нині аграрний сектор є найбільш трудомістким в економіці. В сучасних умовах господарювання для підтримки стабільності соціально-економічного розвитку галузі потрібні нові підходи до управління економікою. Очевидно, що сільське господарство потребує молодих кадрів, оскільки саме молодь є головним чинником сталого розвитку і рушійною силою перетворень сучасного суспільства. Ефективне використання трудового потенціалу, як головної рушійної сили сучасних аграрних перетворень і об'єктивного чинника стійкого розвитку сільськогосподарського виробництва, має особливе значення в сфері зайнятості населення сільських територій.

Дослідження трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств з позиції системного підходу підтверджує вагомий вплив на його стан зі сторони як внутрішніх так і зовнішніх чинників. При цьому, якщо основні внутрішні проблеми розвитку трудового потенціалу полягають у низькому

рівні організації роботи із персоналом і знаходяться в зоні контролю підприємств, то залежність від зовнішнього середовища формує додаткові ризики для розвитку підприємства. Вони пов'язані із проблемами залучення і розвитку трудового потенціалу через обмеженість якісних трудових ресурсів, несприятливі умови життєдіяльності працівників, а також через відсутність зв'язку між цілями підприємства, системою підготовки працівників і ринком праці. Відповідно до цього, важливим напрямком стратегії розвитку і використання трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств є робота із середовищем формування трудового потенціалу за межами підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дослідження трудового потенціалу в контексті просторових теорій є важливим напрямом наукових теорій, покликаних встановити зв'язок між параметрами територій і праці. Оцінка стану сільських територій та формування чинників їх впливу на загальний стан сільського господарства є предметом вивчення багатьох вчених, частина з яких розглядає їх також в контексті розвитку сільського трудового потенціалу. Найбільше в даному напрямі на увагу заслуговують праці таких вчених як: Л. Богуш [1], О. Бородіна [2], І. Гончаренко [3], Т. Гром'як [4], І. Костирко [4], С. Мельник [5], О. Павлов [6], Я. Поліщук [7], І. Прокопа, П. Саблук [8], В. Юрчишин [9] та ін.

Разом з тим, враховуючи складність процесів, їх багатогранність і динамічність, окреслена проблема потребує комплексного і чітко спрямованого дослідження сільських територій з позиції розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств для забезпечення їх ефективного функціонування.

Мета.

Метою статті є обґрунтування механізму забезпечення реалізації комплексної стратегії розвитку сільських територій в контексті вдосконалення трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств.

Методологія дослідження.

Методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання. У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи, серед яких найсуттєвішими є: абстрактно-логічний метод – для формулювання висновків дослідження; методи аналізу, синтезу й узагальнення – для вивчення основних тенденцій формування трудового потенціалу; системного підходу – при розробці механізму реалізації комплексної стратегії розвитку сільських територій в контексті вдосконалення трудового потенціалу.

Результати.

Оцінка зовнішнього середовища сільськогосподарських підприємств з точки зору його впливу на трудовий потенціал, показує, що більшість його факторів формуються в безпосередній близькості до виробничих потужностей підприємств – в межах сільських територій. Тут формуються умови проживання, закладання демографічних тенденцій і пропорцій, соціальної взаємодії, набуття психофізичних, мотиваційних і, частково, інтелектуальних параметрів. Сільська місцевість – середовище життя основної маси працівників сільськогосподарських підприємств. Відповідно до цього існує тісний зв'язок між розвитком сільських територій і рівнем їх трудового потенціалу.

Загалом, розглядаючи сільські території як певні системи, що здійснюють вплив на внутрішні та зовнішні взаємопов'язані елементи, ми отримуємо можливість відстежувати силу та характер такого впливу, моделювати його. І. Гончаренко [3, с. 15-18] виділяє комерційні (виробничо-господарська, економічна діяльність) та некомерційні (соціальна, екологічна та адміністративна) функції сільських територій, кожна із яких напряму взаємодіє із трудовим потенціалом сільського населення, використовуючи його і формуючи умови для його розвитку.

Функції сільських територій тісно пов'язані із розвитком трудового потенціалу за різними параметрами. Вирішуючи соціальні, адміністративні, екологічні та економічні проблеми сільських територій, органи місцевого самоврядування сприяють покращенню демографічної ситуації, привабливості сільських населених пунктів для проживання, підвищують психофізичний, інтелектуальний, морально-культурний, мотиваційний та інший потенціал.

Комплексний підхід, який передбачає поєднання названих функцій та розвитку трудового потенціалу не має широкого впровадження в Україні. Навпаки, навіть окремі елементи такого узгодження є значною рідкістю в розвитку і діяльності сільських територій. В більшості випадків сільський трудовий потенціал складає інтерес виключно для суб'єктів господарювання, переважно сільськогосподарських підприємств, які розглядають його як трудовий ресурс, наділений відповідними параметрами, необхідними для якісного здійснення виробничих та господарських операцій.

З точки зору місцевої влади, трудовий потенціал розглядається як демографічне явище, яке може бути охарактеризоване з допомогою кількісних, статевікових та інших показників, що характеризують структуру населення. В жодному із наведених випадків трудовий потенціал не розглядається з точки зору його комплексного розвитку – створення умов та забезпечення відповідної мотивації. Як наслідок, в контексті дослідження актуалізується проблема переходу від експлуатації наявного трудового потенціалу до стимулювання його розвитку, від використання обмеженого ресурсу до забезпечення його збільшення.

Стимулювання розвитку трудового потенціалу в масштабах сільських територій тісно пов'язане із їх функціями і передбачає створення для працівників і мешканців певної цінності проживання і праці в сільській місцевості, яка може проявлятися через кращий стан екології, кращі можливості для органічного харчування та помірної фізичної активності, сприятливіший психоемоційний фон, можливість збільшення житлового простору. Вирішення проблем інфраструктурного характеру, проблем у сфері охорони здоров'я і освіти підвищуватиме цінність проживання у сільській місцевості і/або створюватиме передумови для розвитку і росту продуктивності трудового потенціалу.

В даному контексті, ми розділяємо думку Я. Поліщук щодо цілей політики соціально-економічного розвитку сільських територій, які передбачають "... створення життєздатного середовища, формування збалансованого ринку праці з чіткими соціальними орієнтирами, забезпечення продуктивної зайнятості та соціального захисту працездатного населення, сприяння розвитку підприємництва, а також, безперечно, підвищення продуктивності сільського господарства" [7]. Орієнтованими на трудовий потенціал є пропозиції Л. Богуш, яка, в контексті розвитку сільських територій, наголошує на доцільності наступних змін:

– продовження тривалості життя, пом'якшення та подолання негативних тенденцій медико-демографічної ситуації та суспільної охорони здоров'я, підвищення рівня безпеки побутового і виробничого середовища;

– підвищення освітнього та професійно-кваліфікаційного рівня сільського населення, впровадження механізму його професійної орієнтації, перепідготовки та періодичного підвищення кваліфікації у відповідності з потребами ринків праці у регіонах проживання;

– реалізація місцевих і регіональних програм закріплення в сільських поселеннях місцевої молоді та направлення на роботу кваліфікованих молодих працівників, а також програм і цільових заходів стимулювання підприємницької активності населення [1].

Для забезпечення ефективного результату потрібно усвідомлювати реальну цінність розвитку трудового потенціалу сільських територій не тільки для самих його носіїв – сільського населення чи сільської громади, але й для інших сторін суспільно-економічних відносин, які мають в цьому певний інтерес – так званих стейкхолдерів (табл. 1).

Таблиця 1

Матриця ключових стейкхолдерів розвитку трудового потенціалу сільського населення*

Стейкхолдери	Інтерес	Вплив
Органи державної та регіональної влади	Потреба у стабілізації демографічної ситуації і досягнення певного рівня добробуту населення	Можливість покращення демографічних та соціальних показників за рахунок фінансових інструментів та раціонального використання інституційного середовища
Органи місцевого самоврядування	Потреба у формуванні сприятливого соціально-економічного середовища місцевого розвитку	Можливість вирішення місцевих проблем соціального та економічного характеру
Сільськогосподарські підприємства	Потреба у працівниках із затребуваним набором компетентностей, частково	Виплата заробітної плати і платежів за оренду землі і майна – основних доходів сільського населення
Інші суб'єкти господарювання	потреба у ринку збуту	Виплата заробітної плати
Освітні заклади	Потреба в розширенні збуту освітніх послуг серед сільського населення	Можливість підвищення інтелектуального та інноваційного потенціалу сільських мешканців
Заклади охорони здоров'я	Потреба у підвищенні рівня психофізичного здоров'я сільського населення	Можливість підвищення психофізичного потенціалу сільських мешканців
Культурно-масові заклади	Потреба у розширенні аудиторії споживачів культурно-масових послуг	Можливість підвищення морально-культурного потенціалу сільських мешканців
Інвестиційні компанії	Потреба у нових об'єктах і площах для інвестування	Можливість часткового вирішення інфраструктурних проблем і створення нових економічних можливостей розвитку сільських територій
Засоби масової інформації	Потреба у розширенні аудиторії покриття інформаційними каналами	Можливість формування сприятливого інформаційного і мотиваційного середовища розвитку
Природоохоронні організації	Потреба у вирішенні локальних і глобальних екологічних проблем	Можливість покращення екологічного стану навколишнього середовища
Міжнародні "донори", громадський сектор	Потреба у реалізації соціальних та інституційних проектів відповідно до цілей організацій	Можливість вирішення соціальних, економічних, культурно-інформаційних, інституційних та екологічних проблем сільських місцевостей

*Джерело: розроблено автором.

При цьому, для досягнення успіху слід не стільки враховувати їх інтерес і підлаштуватися під нього, скільки співпрацювати із ними в точках дотику інтересів, посилюючи загальну цінність заходів. Практично усі стейкхолдери прямо чи побічно зацікавлені у вирішенні окремих проблем розвитку сільських територій і трудового потенціалу сільських мешканців. Окрім того, кожен із них володіє інструментами для впливу на окремі елементи цього процесу – фінансовими, трудовими чи організаційними ресурсами, а в окремих випадках має досвід вирішення схожих проблем.

Використання цього впливу в контексті забезпечення сталого розвитку сільських територій є одним із ключових елементів вдосконалення трудового потенціалу сільських мешканців, його базовими інструментами. Важливим завданням в процесі забезпечення розвитку трудового потенціалу сільських територій є узгодження інтересів стейкхолдерів та координація їх діяльності з метою досягнення спільних цілей у визначеному напрямку.

В умовах командно-адміністративної системи господарювання окреслені проблеми в значній мірі вирішувалися за рахунок державної політики та ресурсів місцевих сільськогосподарських підприємств. При цьому, часто соціальні та інші проблеми розвитку сільських територій вирішувалися всупереч економічним інтересам місцевих підприємств або за рахунок доходів інших секторів народного господарства. В більшості, вони дозволяли досягати бажаного ефекту, проте, в умовах госпрозрахунку і ринкової економіки такий механізм не може бути реалізованим в повній мірі.

Зважаючи на це, сьогодні актуальним є питання формування нового ефективного механізму розвитку сільських територій і трудового потенціалу сільських мешканців, заснованого на принципах економічної та соціальної доцільності і сталого розвитку. Обов'язковою умовою його формування є цілісність та комплексність усіх заходів, поєднаних в межах єдиної стратегічної лінії (рис. 1).

Запропонований механізм розвитку сільських територій прямо і побічно пов'язаний із розвитком трудового потенціалу сільської місцевості. Прямий зв'язок реалізується через систему прямих заходів, чітко спрямованих на покращення визначених параметрів трудового потенціалу (освітні та навчальні програми, заходи з охорони здоров'я тощо). Побічний – через створення умов для їх покращення (природоохоронні заходи, заходи із розвитку соціальної та виробничої інфраструктури).

Комплексність роботи механізму реалізується не тільки через дотримання ієрархії цілей та заходів (стратегія – тактика – операційні заходи), але й також через наявність і узгодження нормативно-правового забезпечення, сформованих критеріїв, визначення кола суб'єктів, джерел ресурсів, а також тенденцій, принципів та активностей, дія яких покликана сприяти досягненню загальних цілей.

Реалізація запропонованої концепції вимагає цілісного підходу до кожного її елементу. Кожен оптимізаційний захід повинен бути впроваджений на засадах проектного менеджменту із жорстким адмініструванням і контролем виконання кожного його етапу. При цьому, ми передбачаємо, що ключовими проблемами окреслених процесів буде деталізація і конкретизація завдань, їх ініціалізація і забезпечення виконання з точки зору злагодженої роботи усіх учасників. Окрім цього, окремим напрямом роботи потрібно визначити погодження усіх задекларованих процесів із ринком праці. Процеси повинні бути в достатній мірі мотивовані в економічному плані із окресленням вигоди кожної із сторін. Така мотивація є запорукою виникнення попиту на раціональні якісні зміни процесів формування і розвитку трудового потенціалу сільських територій.

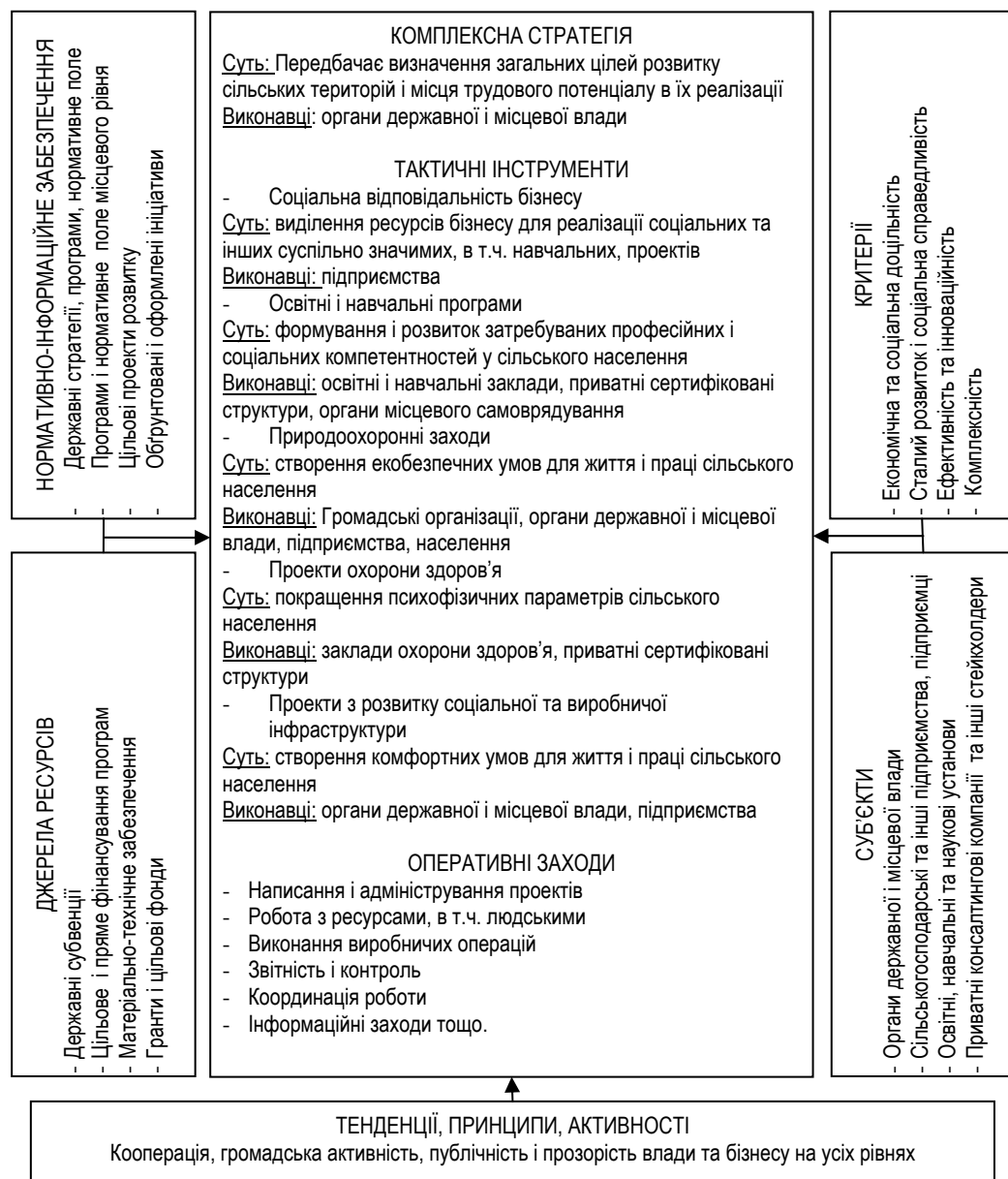
Висновки і перспективи.

На сучасному етапі розвитку економіки процес відтворення трудового потенціалу, зокрема його якісних характеристик, відбувається із значним порушенням основних його пропорцій, тобто неможливість повноцінного відновлення в багатьох випадках навіть психофізіологічних характеристик. Все це, в свою чергу, обумовлює необхідність ретельного дослідження процесу формування якісних характеристик трудового потенціалу сільського населення.

Тому невід'ємним кроком до подальшого вирішення питання забезпечення аграрного сектора економіки якісною робочою силою є, поряд з удосконаленням системи професійної освіти, і відповідне реформування системи оплати праці. Створення оптимальних умов для високопродуктивної праці, забезпечує конкурентоспроможність працівників аграрного сектора економіки, визначається сучасними умовами розвитку національної економіки, життєвим рівнем сільського населення, забезпеченістю соціальними інфраструктурними об'єктами. Таким чином, в умовах ринкової економіки суспільно необхідні витрати на відтворення трудового потенціалу, зокрема рівень заробітної плати, розвиток соціальної інфраструктури як фактора формування трудових ресурсів села, повинні забезпечити необхідний рівень його якості.

Комплексний розвиток сільських територій є важливим чинником зміцнення трудового потенціалу, зважаючи на те, що в їх межах формуються основні умови для проживання і трудової

діяльності сільських мешканців. При цьому, за раціонального підходу, реалізація функцій розвитку сільських територій може бути прямо або побічно пов'язана із покращенням того чи іншого параметра трудового потенціалу або спрямована на створення сприятливих умов для його розвитку.

Рис. 1. Механізм реалізації комплексної стратегії розвитку сільських територій в контексті вдосконалення трудового потенціалу*

*Джерело: розроблено автором.

Основними механізмами, спроможними забезпечити ключові якісні зміни є концепція узгодження інтересів стейкхолдерів та реалізація комплексної стратегії розвитку сільських територій в контексті вдосконалення трудового потенціалу. Пропоновані заходи передбачають розробку і реалізацію проектів із високим рівнем економічної мотивації усіх сторін, зацікавлених у розвитку трудового потенціалу сільських мешканців як однієї з визначальних передумов ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств.

Список використаних джерел

1. Богуш Л. Г. Використання потенціалу людських ресурсів у забезпеченні сталого розвитку сільських територій. URL : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Chem_Biol/Vkhnu_ekon/2009_11/pdf/11_06.pdf (дата звернення 24.02.2017).
2. Бородіна О. М., Прокопа І. В. Аграрний розвиток і саморозвиток громад: модернізація через взаємну адаптацію (теоретико-методологічний аспект). *Економіка України* : науковий журнал. 2014. № 4 (629). С. 55-72.
3. Гончаренко І. В. Соціально-економічний розвиток сільських територій регіону: проблеми території та практики : монографія. Львів : НАН України, І-т регіон. досліджень. 2009. 370 с.
4. Костирко І., Гром'як Т. Моделювання сільського розвитку. *Аграрна економіка*. 2013. № 1-2, Т. 6. URL : irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21CO..
5. Мельник С. І. Соціально-економічні проблеми відтворення та ефективного використання ресурсного потенціалу села. Київ : ННЦ ІАЕ, 2004. 428 с.
6. Павлов О. І. Сільські території України: функціонально-управлінська модель : монографія. Одеса : Астропринт, 2009. 344 с.
7. Поліщук Я. П. Проблеми та перспективи соціально-економічного та екологічного розвитку сільських територій. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Сер. : Економічні науки*. 2014. № 5. С. 258-264. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnu_ekon_2014_5_41 (дата звернення 11.03.2017).
8. Саблук П. Т. Розвиток сільських територій в контексті забезпечення економічної стабільності держави. *Економіка АПК*. 2005. № 11. С. 4-12.
9. Юрчишин В. В. Сільські території як системо утворюючі фактори розвитку аграрного сектору економіки. *Економіка АПК*. 2005. № 3. С. 3-10.

Статтю отримано: 20.03.2017 / Рецензування 24.04.2017 / Прийнято до друку: 4.05.2017

Liudmyla Lychuk
Postgraduate Student
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine
E-mail: lychuk@meta.ua

FORMATION AND REALIZATION OF LABOR POTENTIAL OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF RURAL AREA DEVELOPMENT

Abstract

Introduction. One of the main factors for the stabilization of the agriculture is more thorough use of the internal resources, especially labour resources. The essential task of the administrative bodies of the agro-industrial complex is the staff assistance of rural areas. At present there is difficult situation with the reproduction of labour resources in the sustainable development of rural areas. They are greatly affected by the demographic situation, the life quality of rural population, job prestige, and financial support of agrarian educational institutions.

Methods. The systems analysis is the basis of the study of the labor potential development. Various methods are used to resolve defined scientific tasks in the article, including: general scientific methods of analysis and synthesis, induction and deduction – for theoretical disclosure of nature of the problem; abstract and logical method – to summarize the existing approaches in the context of research, graphic method – to systematize and visualize the mechanism of strategic

development of labor potential, elements of strategic analysis, including PEST analysis – for analysis of environmental factors.

Results. It was established that the formation process and implementation of rural labor potential should be considered from the perspective of dynamism that is in the process of constant change and development. It is revealed that due to the dynamic continuity of the process of formation and use of labor potential, quantitative and qualitative characteristics of which are constantly changing. It is established that key aspects of strategic management should be focused on creating permanent conditions to improve employment options of employees according to the proposed conceptual scheme for development and implementation of management strategy for the development of labor potential.

Discussion. Taking into account the relationship of personnel management and the competitiveness of enterprises will enable to create new competitive advantages for enterprises, improve effectiveness of the use of labor potential and strengthen its competitor market position. The perspective direction of the further researches is the substantiation of the system of indicators to measure of labor potential, which would give an opportunity to objectively evaluate the possibilities of enterprise in the field of human resources and purposefully manage the process for involving them in productive activities.

Keywords: agricultural enterprises, employment potential, strategy, strategic management of labor potential, personnel, human resources, strategic analysis, PEST-analysis.

References

1. Bohush, L. H. (2009). *Vykorystannia potentsialu liudskykh resursiv u zabezpechenni staloho rozvytku silskykh terytorii* [Using the potential of human resources to ensure sustainable development of rural areas]. Retrieved from http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Chem_Biol/Vkhnau_ekon/2009_11/pdf/11_06.pdf
2. Borodina, O. M., & Prokopa, I. V. (2014). *Ahrarnyi rozvytok i samorozvytok hromad: modernizatsiia cherez vzaiemnu adaptatsiiu (teoretyko-metodolohichniy aspekt)* [Agrarian development and self-development of communities: modernization through mutual adaptation (theoretical-methodological aspect)]. *Economics of Ukraine*, 4, 55-72.
3. Honcharenko, I. V. (2009). *Sotsialno-ekonomichniy rozvytok silskykh terytorii rehionu: problemy terytorii ta praktyky* [Social and economic development of rural areas of the region: problems of territory and practice]. Lviv, Ukraine : National Academy of Sciences of Ukraine.
4. Kostyrko, I., & Hromiak, T. (2013). *Modeliuvannia silskoho rozvytku* [Modeling of Rural Development]. *Agrarian Economics*, 1-2. Retrieved from irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgii/irbis_64.exe?C21CO..
5. Melnyk, S. I. (2004). *Sotsialno-ekonomichni problemy vidtvorennia ta efektyvnoho vykorystannia resursnoho potentsialu sela* [Socio-economic problems of reproduction and effective use of the resource potential of the village]. Kyiv, Ukraine: NSC IAE.
6. Pavlov, O. I. (2009). *Silski terytorii Ukrainy: funktsionalno-upravlinska model* [Rural territories of Ukraine: functional and management model]. Odessa, Ukraine: Astroprint.
7. Polishchuk, Ya. P. (2014). *Problemy ta perspektyvy sotsialno-ekonomichnoho ta ekolohichnoho rozvytku silskykh terytorii* [Problems and prospects of socio-economic and ecological development of rural territories]. *Bulletin of Kharkiv National Agrarian University. V. V. Dokuchaev. Series: Economic sciences*, 5, 258-264. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2014_5_41.
8. Sabluk, P. T. (2005). *Rozvytok silskykh terytorii v konteksti zabezpechennia ekonomichnoi stabilnosti derzhavy* [Development of rural territories in the context of ensuring economic stability of the state]. *Economy of the agroindustrial complex*, 11, 4-12.
9. Yurchyshyn, V. V. (2005). *Silski terytorii yak systemo utvoriuiuchi faktory rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky* [Rural Areas as System-Generating Factors in the Development of the Agrarian Sector of the Economy]. *Economy of the Agricultural Complex*, 3, 3-10.

Received: 03.20.2017 / Review 04.24.2017 / Accepted 05.4.2017

